

Postimehes 1914 ilmunud sõnumid Eesti-Haginskist. Põhja-Kaukaasia: Eesti-Haginsk. Alkoholivastane võitlus. Haridusselts (asutatud 1908). Karskusselts. Haridusseltsi otsus ehitada oma maja. Keelpilliorkester. Varasem puhkpilliorkester. Eesti jonn. Haridusolud. Uue koolimaja ehitamine. Digiteeris A. Aule, kirjaviis muutmata.

Postimees (nr. 112), 20. mai 1914, lk. 2

Haginski Eesti asundusest, Stawropoli kub.

Ülestõusmise pühade aegse alkoholi boikoti kohta töid ajalehed nii kodumaalt, kui ka asundustest mitmesuguseid teateid. Mitmes kohas õnnestas boikott täiesti, teises kohas pooliti, ehk mitte sugugi. Meie asundusest ei olnud sellest ajalehe weergudel midagi lugeda. Ei võinudki olla, sest alkoholi vastu siin boikotti ei olnud. Asunduses elutsewad ammust ajast saadik karskuse ja hariduse seltsid, kelle otsekohene kohus oleks olnud asja etteotsa astuda ja korraldada.

Seltsid ei teinud aga boikoti elule kutsumiseks mitte midagi. Ei olnud, ei üleskutseid, ei koosolekuid, ei kõnesid alkoholi kahju äraseletamiseks. Kas kartsid seltside tegelased, et neid selle läbi riigi wastasteks tunnistatakse, ehk ei arwanud niisugust tähtsat asja seda väärt olevat, et seda oleks võinud ja maksnud ette võtta?

Karskuse selts suigub mitu aastat sügawas unes, et asunduses tema olemas olemisest waewalt teatakse, kuna hariduse seltsis ometi niigi palju elu näikse, et ta oma ulualuse ehitamise kulude katteks aastas paar piduõhtut näitemängu ja tantsuga toime paneb. Tal ei ole aga raamatukogu, ei kõneõhtuid, nagu mujal, ei õiget muusikakoori, ehk wäljaõppinud muusikameestest külas küll just puudus ei ole. Pääwiga on selles, et seltsil asjatundjat juhti ei ole. Ka liikmete wastuwõtmise juures tehakse takistusi.

X.

Postimees (nr. 143), 28. juuni 1914, lk. 5

Eesti Haginski asundusest Stawropoli kubermangus.

Postimehes nr. 112 awaldab keegi X. teateid meie külast ja jagab hoolsalt hoopisid niihästi karskuse kui ka hariduseseltsile. Karskuseseltsil on nii palju liikmeid, et ta hädawaewalt eestseisuse saab walida. Aastakoosoleku üle olid kuulutused igal pool wäljas ja hariduseseltsi koosolekul tehti kihutusetööd karskuse hääks, aga karskuseseltsi ei tulnud kedagi juurde. Üleüldse wõetakse meie asunduses karskuseseltsist leigelt osa. Meie asundusele on weel

see õnnetuseks, et mõned „rahwajuhid” wõi „asunduse hinged” õpetawad, et wiin on arstirohi ja kes ei joo, see polegi mees. Oma seletusi põhjendawad nad pühakirja pääle.

Hiljuti kinnitas üks niisugune elatanud rahwajuht hariduseseltsi awalikul koosolekul oma kõnes, et suitsetamine kõige kasulikum abinõu on haiguste wastu ja soowitas kõigile suitsetada.

Eesti Haginski hariduseselts on awatud 1908. aastal ja kõigel oma elutsemise ajal on ta katsunud jõudumööda rahwawalgustamiseks kaasa aidata. Seltsi kulul ja nimel töötab seltsi asutamisest saadik kaheklassilise kooli teine klass, sest et asunduses kaheklassilist kooli ei ole.

Seni puudusid pidude toimepanemiseks ja koosolekute pidamiseks kohased ruumid. Ruumide puudusel jäid nii mitmedki kõned ja pidud pidamata. Suwel wõis küünides pidusid toime panna, aga talwel polnud midagi pääle hakata. Minewal aastal tegi *hariduseselts* otsuse *maja ehitada*, et selle läbi awaramale tegewusele asuda. Nüüd on maja juba katuse all ja loodetawasti saab sügiseks walmis.

Kõneõhtuid on iga aasta peetud, mõni aasta vähem, teine aasta rohkem, nõnda kuidas jõud kannab. Möödaläinud aastal oli 4 kõneõhtut ja 14 koosolekut.

Hariduseseltsil on praegu oma keelpillide koor 10 mängijaga. Ennemalt oli siin külas puhkpillide koor olemas, et aga pillid wanad ja rikked on ja uute muretsemiseks raha puudub, siis asutas hariduseselts keelpillide koori. Kirjasaatja, nagu näha, peab ainult puhkpillide koori õigeks muusikakooriks. Liikmete wastuwõtmise juures ei tehta mitte takistusi, waid käiakse põhjuskirja järele ja wõetakse neid liikmeks, kes seltsi sihtisid silmas peawad ja mitte wastu ei tööta.

Kõige rohkem on karskuseselts kannatada saanud ja põeb praegugi kannatada saadud haawade all.

Nüüd, kus seltsid natuke elutsema hakkawad, katsutakse ajakirjanduse kaudu hoopisid jagada. Kui praegused juhid midagi ära pole teinud ja asja hästi ei tunne, siis oleks soowitaw, et kirjasaatja ise etteotsa asuks ehk juba kümne aasta eest seda oleks teinud ja näitaks mis ta teha wõiks. Praegused seltsijuhid on kohe nõus kõrwale astuma ja kõrwalt kaasa aitama, kui aga asi weel paremini edasi läheks, kui ta nüüd on läinud.

Eesti jonn on igal pool takistajaks, olgu soos ehk saares.

Teine walulaps meie külas on *koolimaja* ehitamise küsimus. Koolimaja on wana ja kitsas, aga uut ei ole weel jõutud ehitada, ehk küll selleks palju sõnu ja jõudu on kulutatud.

Korra oli juba niikaugele jõutud, et üks jagu materjali juba walmis oli weetud ja plaangi ära kinnitatud, aga säääl tuli keegi tark „rahwawalgustaja” ja ajas asja nurja. Koolimaja ehituse materjalgi pruugiti teiste ehituste pääle ära. Nüüd on koolimaja ehituse küsimus jälle päewakorral, aga nagu näha, ei taha sest asjast midagi wälja tulla. Hiljuti korjati öösel allkirju koolimaja ehituse

wastu. Soowida oleks, et vähemalt kooliõpetajate wahel rohkem üksmeelt oleks, et meie asjad ka edasi nihkuksid, muidu jääme teistest taha.

S.